

*Ján Husár*

## RUČENIE SPOLOČNÍKOV OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ PODĽA SLOVENSKEHO PRÁVA

### 1. Ručenie spoločníkov ako inštitút obchodného práva

Inštitút ručenia spoločníkov obchodných spoločností je v podmienkach transformujúcich sa hospodárstiev krajín Strednej a Východnej Európy veľmi dôležitý, pretože predstavuje jeden z rozhodujúcich faktorov, ktoré berú do úvahy osoby, ktoré sa pripravujú na realizáciu konkrétnych podnikateľských projektov.

Ručenie má teda z pohľadu budúcich spoločníkov obchodných spoločností naplňovať ich predstavu o tom, že prípadný neúspech v podnikaní spoločnosti, ktorej sa stanú spoločníkmi nezasiahne ich vlastnú majetkovú sféru buď vôbec, alebo ak, tak len v minimálnom rozsahu. Inak povedané, spoločníci obchodnej spoločnosti prijímajú taký ručiteľský záväzok, o ktorom sú presvedčení, že ho nebudú musieť nikdy plniť a ak by aj boli povinní ho splniť, tak len v minimálnej miere. Zrejme tieto dôvody, popri iných, viedli k tomu, že jednoznačne dominujúcou formou obchodnej spoločnosti prakticky vo všetkých transformujúcich sa krajinách Strednej a Východnej Európy sa od počiatkov tohto transformačného procesu začiatkom 90-tych rokov stali spoločnosti s ručením obmedzeným. Tento jav, t.j. postupná prevaha kapitálových spoločností, však nie je príznačný len pre transformujúce sa ekonomiky.

Predstavy spoločníkov o minimalizácii, či nulite ručiteľských povinností, sú však konfrontované so záujmami veriteľov, či všeobecnejšie tretích osôb, minimalizovať riziko obchodných vzťahov s obchodnými spoločnosťami aj prostredníctvom rozsiahleho a dostupného ručenia spoločníkov týchto spoločností. Na stranu veriteľov (tretích osôb) sa stavia štát, ktorý plniac svoju pozíciu garanta stability a transparentnosti podnikateľského prostredia, presadzuje sprísnenie okrem iného aj ručiteľských povinností spoločníkov

prip. aj ďalších osôb, ktoré rozhodujú o podnikateľských krokoch, podnikateľských zámeroch a ich realizácii v obchodných spoločnostiach.

Inštitút ručenia spoločníkov je však významný aj pre samotné obchodné spoločnosti, pretože spoločnosť, ktorej spoločníci sú bonitnými ručiteľmi za jej záväzky má väčšiu šancu uspieť v súperení s inými podnikateľskými subjektami o zákazníkov. V úprave inštitútu ručenia je tak premietnuté riešenie stretu záujmov spoločníkov obchodných spoločností, veriteľov obchodných spoločností a samotných obchodných spoločností.

Skúmanie inštitútu ručenia obchodných spoločností predpokladá poznanie inštitútu spoločníkov obchodných spoločností, ktorí sú ručiteľmi, poznanie pozície obchodnej spoločnosti ako dlžníka a poznanie inštitútu ručenia, ako jednej z foriem zabezpečenia záväzkov, ako jedného z inštitútov zabezpečenia záväzkov.

Spoločník obchodnej spoločnosti sa stáva ručiteľom za záväzky tejto spoločnosti od okamihu, keď sa stáva spoločníkom, keď vzniká jeho spoločenský pomer ku spoločnosti až do ukončenia svojej účasti v spoločnosti. Obchodný zákonník poníma všetkých spoločníkov ako rovnocenných a teda aj z hľadiska ručenia spoločníka nie je rozdiel, či spoločníkom-ručiteľom je fyzická osoba podnikateľ, či fyzická osoba nepodnikateľ a rovnako je tomu, aj ak ide o právnické osoby. Len pre upresnenie treba uviesť, že v prípade zániku ručenia a účasti spoločníka v spoločnosti nie je súlad, pretože spoločník, ktorého účasť v spoločnosti zanikla, bude mať i nadalej ručiteľskú povinnosť, teda bude i nadalej ručiteľom, v tomto prípade ako bývalý spoločník. V tomto je ustanovenie § 56 ods. 7 Obchodného zákonníka nepresné, keďže i nadalej používa výraz „spoločník, hoci je zreteľné, že nemôže“ ísť o spoločníka, keďže v tom čase neexistuje spoločnosť, v ktorej by mala byť táto osoba spoločníkom.

Právna úprava ručenia spoločníkov obchodných spoločností je založená na dôslednom odlíšení inštitútu zodpovednosti a inštitútu ručenia. Inštitút zodpovednosti sa v slovenskej civilistike poníma prevažne ako ujma postihujúca rušiteľ a právnej povinnosti a spočíva v tom, že rušiteľovi vzniká občianskoprávna povinnosť, ktorú až dosiaľ nemal (možno hovoriť o tzv. zodpovednostnej povinnosti). Takto ponímaná zodpovednosť smeruje jednak k obnoveniu (reparácii) porušených (ohrozených) chránených právnych vzťahov, resp. k poskytnutiu zadosťučinenia (satisfakcie) a zároveň pôsobí preventívne na rušiteľ a jeho prostredníctvom aj na tretie osoby v tom smere, aby sa v budúcnosti správali v súlade s právom<sup>1</sup>. Ten, komu bolo protiprávnym konaním porušené (ohrozené) právo vzniká oprávnenie, ktoré až doposiaľ nemal a to právo požadovať splnenie zodpovednostnej

<sup>1</sup> Takto ponímal zodpovednosť už Š. Luby v práci *Prevenčia a zodpovednosť v občianskom práve*, SAV, Bratislava 1958.

povinnosti. Zodpovednosť povinnosť povinného subjektu a tomu korešpondujúce právo oprávneného subjektu tvoria obsah nového právneho vzťahu, ktorý sa označuje ako zodpovednostný právny vzťah<sup>2</sup>.

Obchodná spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky, má teda zodpovednostnú povinnosť, má povinnosť reparovať ako dlžník voči veriteľom porušenie alebo ohrozenie ich práv, pričom ručenie spoločníka nastupuje až vtedy, ak si obchodná spoločnosť nie je schopná splniť túto svoju povinnosť.

Ručenie je tradičný zabezpečovací inštitút v záväzkovom práve, ktorý je v súkromnoprávných kódexoch zaradený do časti upravujúcich záväzkové právo a v rámci záväzkového práva subčast': zabezpečenie záväzkov. Ručenie sa ako uvádza Š. Luby: „vyvinulo z ručenia osobou (*vadimodium*) postupným zmierňovaním zodpovednosti ručiteľ'a a najmä čím ďalej tým väčším abstrahovaním ručenia od jeho osoby až po osobné ručenie majetkom (*fideiussio*) (teda už nie osobou)"<sup>3</sup>. Toto osobné ručenie mohlo byť priame alebo nepriame. Ručenie spoločníkov obchodných spoločností malo a má charakter nepriameho osobného ručenia majetkom, pretože ručiteľ' (*fideiussor*) sa druhej strane t.j. veriteľ'ovi, kreditorovi zaväzoval, že ak pohľadávku nebude možné vymôcť od dlžníka (*debitor*) splní ju on sám. Podľa Š. Lubyho „nepriamy ručiteľ' bol povinný platiť len náhradne (subsidiárne), preto na ňom bolo možné vymáhať dlh len druhorado, t.j. len ak bol už predtým bezvýsledne vymáhaný od dlžníka, inak bol ručiteľ' oprávnený proti vymáhajúcemu veriteľ'ovi dovoľávať sa poradia (*ecseptio ordinis*) t.j. žiadať, aby dlh vymáhal najskôr od dlžníka"<sup>4</sup>.

Takáto konštrukcia ručenia bola upravená aj v prvom Československom občianskom zákonníku publikovanom pod č. 141/1950 Zb., ktorý upravoval ručenie v ust. § 288–292. Subsidiárnosť záväzkov ručiteľ'a bolar ustanoveni § 289 formulovaná takto: „veriteľ' môže vymáhať splnenie od ručiteľ'a len vtedy, keď dlžník, hoci upomenutý záväzok nesplnil, okrem ak je dojednané inak". Dôvodová správa k tomuto zákonu zdôvodňovala, že táto úprava zodpovedá ľudovému chápaniu ručiteľ'ského záväzku<sup>5</sup>.

Takúto konštrukciu ručenia zachováva aj súčasný Občiansky zákonník, pričom ručenie je vymedzované ako právny pomer medzi veriteľ'om a tretou osobou (ručiteľ'om) vzniknutý na základe písomného vyhlásenia ručiteľ'a adresovaného veriteľ'ovi, podľa ktorého sa ručiteľ' zaručuje veriteľ'ovi, že

<sup>2</sup> Pozri V. Knapp, Š. Luby a kol., *Československé občianske právo, 1. zväzok, Obzor*, Bratislava 1973, s. 411.

<sup>3</sup> Š. Luby, *Dejiny súkromného práva na Slovensku*, Iura Edition, Bratislava 2002, s. 455.

<sup>4</sup> *Tamtiež*, s. 458.

<sup>5</sup> Prvý Občiansky zákonník platný od roku 1951 do roku 1964 s dôvodovou správou a so súvisiacimi predpismi zameranými na vecné právo (zostavil JUDr. Jozef Štefanko), Heuréka 1999, s. 138.

jeho pohľadávka voči dlžníkovi bude uspokojená<sup>6</sup>. Je tomu tak aj v slovenskom súkromnom práve, kde ručenie ako zabezpečovací inštitút obchodného záväzkového práva je komplexne upravený v ust. § 303 a nasl. Obchodného zákonníka.

Spoločníci obchodných spoločností však ručia nielen za obchodné záväzky obchodných spoločností, ale aj za záväzky súkromnoprávne, avšak aj v tomto prípade sa bude ručenie spoločníkov spravovať už podľa vyššie uvedenej úpravy Obchodného zákonníka. Tento záver možno vyvodit' z ust. § 261 ods. 3 a 4 Obchodného zákonníka. Vzťah medzi spoločníkom obchodnej spoločnosti a obchodnou spoločnosťou má charakter tzv. absolútneho obchodu a preto sa vždy bude spravovať Obchodným zákonníkom (§ 261 ods. 3 písm. a). Aj na ručenie spoločníkov obchodných spoločností sa primerane použijú ust. § 305–311 nasl. Obchodného zákonníka.

Teória súkromného práva zaraďuje ručenie medzi tzv. obligačné zabezpečovacie inštitúty, pričom ručiteľský záväzok má charakter akcesorického a sekundárneho záväzku. Podľa dôvodov vzniku ručiteľského vzťahu (ručenia) rozlišuje teória súkromného práva ručenie, ktoré vzniká na základe dohody ručiteľa a dlžníka eventuálne jednostranným prejavom vôle ručiteľa adresovaným veriteľovi, či zo zákona. Ručenie spoločníkov obchodných spoločností má charakter zákonného ručenia, pričom právna úprava ručenia spoločníkov obchodných spoločností má striktný kogentný charakter.

## 2. Vývoj právnej úpravy ručenia spoločníkov obchodných spoločností

Ako je všeobecne známe, územie Slovenska sa po Rakúsko-Uhorskom vyrovnaní v roku 1867 stalo súčasťou vtedajšieho Uhorska. Na území Slovenska preto platil až do roku 1918 uhorský právny poriadok, pričom ani po vzniku Československej republiky v roku 1918 nedošlo počas jej medzivojnového obdobia ku prijatiu československých súkromnoprávných kódexov, hoci sa v medzivojnovom období intenzívne pracovalo na príprave tak Československého občianskeho zákonníka, ako aj Československého obchodného zákonníka.

Predovšetkým vzhľadom na nestabilitu politických ale aj ekonomických pomerov až do konca prvej polovice 20. storočia nedošlo v Československu ku kodifikácii súkromného práva a teda ak chceme postihnúť vývoj inštitútu ručenia spoločníkov obchodných spoločností v podmienkach Slovenska, znamená to, preskúmať úpravu tohto inštitútu v Uhorskom obchodnom

<sup>6</sup> V. Knapp, Š. Luby a kol., *Československé...*, s. 334.



zákonníku – zak. čl. XXXVII/1875, ktorý na Slovensku platil až do roku 1950, kedy bol zrušený prvým Československým občianskym zákonníkom.

Uhorský obchodný zákonník vychádzal aj v úprave ručenia spoločníkov obchodnej spoločnosti z Nemeckého obchodného zákonníka, v znení v akom platil v Rakúsku zak. čl. 1/1863 r.z.<sup>7</sup> Táto skutočnosť, teda obsahová podobnosť obchodných zákoníkov platných v Uhorsku a Rakúsku, ako aj podobnosť úpravy jednotlivých inštitútov v nich obsiahnutých, vrátane inštitútu ručenia spoločníkov bola veľmi dôležitá z hľadiska právnej istoty pri obchodovaní na relatívne rozsiahlom hospodárskom teritóriu, aké predstavovalo Rakúsko-Uhorsko.

Uhorský obchodný zákonník upravoval ručenie spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti v ust. § 64, v ktorom bola obsiahnutá zákonná charakteristika verejnej obchodnej spoločnosti tak, že „Verejná obchodná spoločnosť vzniká, keď dve alebo viac osôb obchodný závod pod spoločnou firmou s neobmedzenou a solidárnou zodpovednosťou“<sup>8</sup>. V ustanovení § 88 bolo potom upravené podrobnejšie ručenie spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti: „Členovia verejnej obchodnej spoločnosti ručia za záväzky solidárne, celým svojím majetkom. Opačná úmluva nemá právneho účinku voči osobám tretím“.

Ručenie pristúpivšieho spoločníka upravoval § 89 takto: „Kto vstúpi do jestvujúcej obchodnej spoločnosti, ručí – bez ohľadu na to, či tým nastala zmena vo firme alebo nie – rovnako s ostatnými spoločníkmi za záväzky spoločnosti vzniklé pred jeho vstúpením“. Obdobnú úpravu ručenia obsahoval aj rakúsky Všeobecný obchodný zákonník. Podľa A. Malovského-Weniga spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti „ručia tiež solidárne so spoločnosťou tak, že veriteľ spoločnosti môže pre dlh spoločenský žalovať: 1. spoločnosť pod jej firmou, 2. spoločníkov všetkých alebo niektorých, 3. spoločnosť pod jej firmou i spoločníkov, a to zasa buď všetkých alebo niektorých“<sup>9</sup>.

Podľa uvedeného autora je ručenie spoločníkov primárne a „žalovaný spoločník sa nemôže brániť námietkou, že žalobca má najprv žalovať spoločnosť, môže však použiť nielen všetky námietky, ktoré plynú z jeho osobného pomeru k veriteľovi, ale i námietky, ktoré prislúchajú spoločnosti proti žalujúcemu veriteľovi“<sup>10</sup>.

Ručenie spoločníkom komanditnej spoločnosti upravoval uhorský obchodný zákonník v ust. § 125, v ktorom bola charakterizovaná komanditná spoločnosť, ako spoločnosť, v ktorej: „Jeden alebo viacerí z členov zodpovední sú len vymieneným majetkovým vkladom (vonkajší členovia), kdežto

<sup>7</sup> Zákon č. 1/1863 r.z. – Všeobecný obchodný zákonník.

<sup>8</sup> Tento text aj ďalšie znenie ustanovení Uhorského obchodného zákonníka je obsiahnutý v publikácii J. Kárman, *Obchodný zákonník platný na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*, Právnická jednota, Bratislava 1927.

<sup>9</sup> A. Malovský-Wenig, *Průručka obchodného práva*, Československý kompas, Praha 1947, s. 205.

<sup>10</sup> Tamtiež, s. 205.

jeden alebo viac spoločníkov ručí neobmedzene a solidárne (vnútorní členovia)“<sup>11</sup>. Ručenie komanditistu upravoval § 139 tak, že „Za záväzky spoločnosti ručí komanditista len svojím vkladom, alebo pokiaľ ho ešte nesplatil, vymieneným obnosom“. Takáto úprava ručenia komanditistu bola však demotivujúca z hľadiska záujmu komanditistu prijat' záväzok na vyšší vklad do spoločnosti, pretože sa so zvyšujúcim vkladom zvyšovalo aj jeho ručenie. Zrejme aj z tohto dôvodu novšie úpravy ručenia komanditistov od tejto úpravy upustili. Obdobne bolo upravené ručenie komanditistu aj v rakúskom Všeobecnom obchodnom zákonníku, pričom spomínaný autor A. Malovský-Wenig uvádza, že „komanditista ručí za záväzky spoločnosti, tiež osobne, solidárne a primárne, avšak ručenie toto je obmedzené na čiastku, ktorá je v registri zapísaná ako jeho vklad“. Veriteľ spoločnosti podľa názoru uvedeného autora môže žalovať o splácanie dlhu spoločnosti priamo komanditistu, ktorý sa však môže ubrániť odsúdeniu a určite aj exekúcii ak preukáže, že odviedol svoj vklad do pokladu spoločnosti prípadne, že jeho vklad bol vyčerpaný stratami<sup>11</sup>.

Spoločnosť s ručením obmedzeným nebola v Uhorskom obchodnom zákonníku ani v uhorskom práve upravená a preto nemožno ani rozoberať úpravu ručenia spoločníkov tejto spoločnosti.

V období od zrušenia Uhorského obchodného zákonníka vyššie uvedným Prvým Občianskym zákonníkom v roku 1950 až do roku 1990 nebolo v Československu možné vytvárať obchodné spoločnosti súkromnoprávneho charakteru a preto v tomto období ani nemožno skúmať inštitút ručenia spoločníkov obchodných spoločností. K obnoveniu možnosti vytvárania obchodných spoločností došlo až zákonom č. 103/1990 Zb., ktorým bol novelizovaný Hospodársky zákonník. Uvedená novela Hospodárskeho zákonníka ako aj ďalšie na ňu nadväzujúce zákony boli prijaté na počiatku ekonomickej transformácie hospodárstva, ktorú možno datovať od 1. mája 1990.

Úprava obchodných spoločností v Hospodárskom zákonníku bola veľmi stručná, mala len prechodný charakter a s účinnosťou od 1.1.1992 bola nahradená novou úpravou obsiahnutou v Obchodnom zákonníku, ktorý bol prijatý 5. novembra 1991 a publikovaný pod č. 513/1991 Zb.

### **3. Platná právna úprava ručenia spoločníkov obchodných spoločností**

Platná právna úprava ručenia spoločníkov obchodných spoločností je obsiahnutá jednak v prvej hlave II. časti Obchodného zákonníka, v dieli prvom a jednak pri úprave jednotlivých druhov obchodných spoločností a to v dieli druhom pri verejnej obchodnej spoločnosti, v dieli tretom pri

<sup>11</sup> Tamtiež, s. 234.

komanditnej spoločnosti a v dieli štvrtom pri spoločnosti s ručením obmedzeným.

Úprava inštitútu ručenia spoločníkov vychádza z dôsledného diferencovania medzi zodpovednosťou obchodnej spoločnosti za jej záväzky a ručením spoločníkov. Všetky obchodné spoločnosti, bez ohľadu na ich právnu formu zodpovedajú za svoje záväzky rovnako, celým svojím majetkom. Spoločníci obchodných spoločností ako zákonní ručiteľia ručia za záväzky obchodnej spoločnosti rozdielne, v závislosti na tom, akú má právnu formu spoločnosť, v ktorej sú spoločníkmi. V ponímaní inštitútu zodpovednosti a ručenia spoločníkov je zásadný rozdiel medzi poľskou právnou úpravou a slovenskou právnou úpravou. Kodeks spółek handlowych ustanovuje napríklad v art 22 § 2: „Każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką [...] Obdobne aj v artikle 102 [...] jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a odpowiedzialność co najmniej jednego wspólnika (komandytariusza) jest ograniczona”. V prípade spoločnosti z obmedzenou zodpovednosťou podľa art. 151 § 4: „Wspólnicy nie odpowiadają za zobowiązania spółki”<sup>12</sup>. Poľská právna úprava teda neobsahuje inštitút ručenia spoločníkov obchodných spoločností ako zabezpečovací inštitút, ale upravuje len inštitút zodpovednosti spoločníkov obchodných spoločností.

Platná právna úprava ručenia spoločníkov v slovenskom práve je diferencovaná tak, že možno rozlíšiť úpravu inštitútu:

- a) ručenia spoločníkov za záväzky obchodnej spoločnosti, v ktorej je daná osoba spoločníkom,
- b) ručenie spoločníkov za záväzky spoločnosti na majetok, ktorej bol vyhlásený konkurz (§ 56 ods. 6 Obch. z.),
- c) ručenie spoločníkov za záväzky spoločnosti po zániku spoločnosti (§ 56 ods. 7 Obch. z.),
- d) iné prípady ručenia spoločníkov.

Ručenie spoločníkov za záväzky obchodnej spoločnosti, v ktorej je daná osoba spoločníkom je rozdielne a je upravené pre spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti v ustanovení § 76 ods. 1 Obch. z. a v ustanovení § 86 Obch. z. V prípade komanditnej spoločnosti je základná úprava ručenia komplementárov a komanditistov upravená v ust. § 93 ods. 1. Základ právnej úpravy ručenia spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným je upravený v ustanovení § 106 Obchodného zákonníka. Obchodný zákonník obsahuje

<sup>12</sup> Podľa: *Kodeks spółek handlowych i inne teksty prawne*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2004.

ustanovenie § 154 ods. 1, podľa ktorého akcionár neručí za záväzky akciovej spoločnosti.

Ručenie spoločníkov obchodnej spoločnosti, na majetok ktorej bol vyhlásený konkurz je rovnaké pre všetky druhy obchodných spoločností. Obdobne aj úprava ručenia spoločníkov za záväzky spoločnosti po zániku spoločnosti je rovnaká.

Vychádzajúc z platnej právnej úpravy treba rozlišovať medzi: neobmedzeným ručením spoločníkov obchodných spoločností a obmedzeným ručením spoločníkov obchodných spoločností. Neobmedzené ručenie spoločníkov sa uplatňuje pri spoločníkoch osobných spoločností, t.j. u spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a komplementárov komanditnej spoločnosti.

Neobmedzené ručenie je v zákone formulované výrazom, že spoločníci „ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne všetkým svojim majetkom“ – napr.: v ustanovení § 76 Obch. z. Neobmedzené ručenie spoločníkov je limitované len tým, že fyzická alebo právnická osoba môže byť spoločníkom s neobmedzeným ručením iba v jednej spoločnosti (§ 56 ods. 4 Obch. z.). Tento limit neobmedzeného ručenia je interpretovaný ako jeden z inštitútov účinnej ochrany veriteľov obchodných spoločností. Tým, že fyzická alebo právnická osoba môže byť spoločníkom s neobmedzeným ručením, teda spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti príp. komplementárom v komanditnej spoločnosti, iba v jednej spoločnosti, by mal mať veriteľ väčšiu šancu na uspokojenie svojej pohľadávky voči spoločnosti, ktorú nie je schopná uhradiť spoločnosť, pretože by mu v tom nemali konkurovať veritelia iných verejných obchodných spoločností, či komanditných spoločností, ktorí by sa domáhali uspokojenia svojich pohľadávok z majetku tohto spoločníka. Táto limitácia neobmedzeného ručenia, však neznamená, že by takáto osoba (spoločník verejnej obchodnej spoločnosti, komplementár komanditnej spoločnosti) nemohla prevziať iný ručiteľský záväzok na základe úpravy o ručení obsiahnutej v ustanovení § 303 a nasl. Obch. z., či na základe všeobecnej úpravy o ručení na základe Občianskeho zákonníka, prípadne prevziať ručiteľský záväzok ako spoločník s obmedzeným ručením napr.: spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným, či komanditista v komanditnej spoločnosti.

Obmedzené ručenie je limitované rozsahom (resp. výškou) nesplateného vkladu spoločníka. Spoločník teda ručí za záväzky spoločnosti celým svojim majetkom avšak len do výšky nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Pri obmedzenom ručení nie je stanovené ani obmedzenie počtu spoločností, v ktorých môže byť fyzická osoba alebo právnická osoba spoločníkom.



### 3.1. Ručenie spoločníkov za záväzky obchodnej spoločnosti, v ktorej je daná osoba spoločníkom

#### 3.1.1. Ručenie spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti

Verejná obchodná spoločnosť je typom rýdzo osobnej spoločnosti, v ktorej spoločník má právo (pokiaľ nie je dohodnuté inak) pôsobiť ako štatutárny orgán spoločnosti a podieľať sa tiež na obchodnom vedení spoločnosti. Z uvedenéko je zreteľné, že spoločník tejto spoločnosti má právo podieľať sa na rozhodovaní o všetkých obchodných aktivitách spoločnosti a má právo uskutočňovať právne úkony v mene tejto spoločnosti vo vzťahu k tretím osobám. Takýto spoločník by mal byť teda informovaný o všetkých záväzkoch, ktoré spoločnosť prijme a teda bez jeho vedomia by spoločnosť nemala prevziať také záväzky, ktoré by nebola schopná splniť. Vzhľadom na túto skutočnosť je namieste, aby spoločník ručil za záväzky spoločnosti solidárne s ostatnými spoločníkmi všetkým svojim majetkom. Takáto úprava ručenia spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti za záväzky spoločnosti vedie spoločníkov týchto spoločností k prijímaniu rozvážnych, obozretných rozhodnutí, k prijímaniu len takých rozhodnutí, ktoré bude spoločnosť schopná splniť, pretože pokiaľ by spoločnosť nebola schopná splniť takéto záväzky, bol by ohrozený vlastný majetok spoločníka. Na druhej strane však takáto úprava ručenia spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti za jej záväzky garantuje veriteľom, že ich pohľadávky voči spoločnosti budú dobytne, pretože záväzky spoločnosti vznikli na základe premyslených, obozretných rozhodnutí spoločníkov, ktorí by neradi boli povinní plniť svoju ručiteľskú povinnosť.

Z pohľadu samotných spoločníkov sa javí takto formulovaná ručiteľská povinnosť ako príliš prísna a to z dvoch hľadísk:

1. V podmienkach transformujúcej sa ekonomiky Slovenska je relatívne vysoká miera hospodárskeho rizika a preto ani obozretné podnikanie, ani prijímanie premyslených rozhodnutí nemusí viesť k tomu, že by nenastala situácia, kedy by spoločnosť nebola schopná splniť svoje záväzky a nasledovalo by plnenie ručiteľskej povinnosti zo strany spoločníkov.

2. Spoločník nemusí poznať aktuálnu majetkovú situáciu druhého spoločníka, či ostatných spoločníkov a tak v prípade, že splní ručiteľskú povinnosť solidárne neuspokojí svoje právo na primeranú kompenzáciu plnenia ručiteľskej povinnosti u ostatných spoločníkov.

Tak sa môže stať, že spoločník bude plniť ručiteľskú povinnosť zo svojho rozsiahlejšieho majetku, kým ostatní spoločníci, ktorí od vzniku spoločnosti svoj majetok previedli na iné osoby, nebudú spôsobilí pre nemajetnosť splniť svoju ručiteľskú povinnosť. Aby spoločníkovi nehrozila



značná majetková ujma z titulu plnenia ručiteľskej povinnosti, môže potom svoj majetok ešte pred vznikom spoločnosti previesť na inú osobu, či napr.: rozdeliť bezpodielové spoluvlastníctvo manželov tak, že ponechá takmer celý majetok druhému manželovi.

Spoločník verejnej obchodnej spoločnosti ručí za záväzky spoločnosti majetkom, ktorý mu patrí v tom čase, keď mu ručiteľská povinnosť vznikla, to však neznamená, že by po vzniku ručiteľskej povinnosti nemohol spoločník so svojim majetkom nakladať, napr.: aj tento majetok prevádzat' na iné osoby, pričom veriteľ by sa mohol v prípade, že jeho pohľadávka nebude uspokojená brániť odporovaním právnym úkonom, ktoré takýto spoločník urobil a to dokonca aj určitú dobu pred vznikom ručiteľskej povinnosti, avšak musel by preukázať, že takýto úkon bol urobený zo strany ručiteľa s cieľom ukrátiť veriteľa.

Možno teda povedať, že hrozba plnenia ručiteľskej povinnosti motivuje spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti k zodpovednému rozhodovaniu v podnikaní spoločnosti, k dôslednému využívaniu práva na informácie o hospodárení spoločnosti a práva kontrolovať hospodárenie spoločnosti.

Spoločník verejnej obchodnej spoločnosti ručí len za záväzky spoločnosti, ktoré vznikli pred vznikom jeho účasti ako spoločníka v spoločnosti. Ak teda spoločník spoločnosti ukončí svoju účasť v spoločnosti, napr.: zmenou spoločenskej zmluvy, spoločník vystúpi zo spoločnosti, ručí len za záväzky, ktoré vznikli spoločnosti len dovtedy, kým bol spoločníkom tejto spoločnosti. Naopak v prípade, že spoločník na základe zmeny spoločenskej zmluvy pristúpi do spoločnosti, bude ručiť aj za záväzky spoločnosti, ktoré vznikli pred jeho pristúpením do spoločnosti. Takýto spoločník, však má právo požadovať od ostatných spoločníkov, aby mu poskytli náhradu za poskytnutie tohto plnenia a nahradili mu náklady s tým spojené.

Pri verejnej obchodnej spoločnosti pozná zákon aj inštitút obnovenia účasti spoločníka v spoločnosti, ktorý nastáva napr.: v prípade, ak bol konkurz na majetok spoločníka zrušený z iných dôvodov, ako po splnení rozvrhového uznesenia alebo pre nedostatok majetku. Pri obnovení účasti spoločníka v spoločnosti sa obnovuje i jeho ručenie a tento spoločník ručí aj za záväzky, ktoré spoločnosť prevzala pred obnovením jeho účasti v spoločnosti.

### 3.1.2. Ručenie spoločníkov komanditnej spoločnosti

Komanditná spoločnosť predstavuje z právneho hľadiska najzložitejší druh obchodnej spoločnosti, pretože v tejto spoločnosti pôsobia dve kategórie spoločníkov, a to:

- komplementári ako osobní spoločníci alebo inak povedané neobmedzene ručiaci spoločníci,

– komanditisti ako kapitáloví spoločníci alebo obmedzene ručiaci spoločníci.

Komplementári ako to vyplýva z ustanovenia § 93 ods. 1 Obch. z. ručia za záväzky spoločnosti celým svojím majetkom a komanditisti ručia za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Zákon síce *expresis verbis* neuvádza, že komplementári ručia solidárne avšak ručiteľskú solidaritu komplementárov možno vyvodit' z ustanovenia. § 93 ods. 2 Obch. z., podľa ktorého pokiaľ nie je ustanovené inak použijú sa na komanditnú spoločnosť primerané ustanovenia Obchodného zákonníka o verejnej obchodnej spoločnosti. Z uvedeného ustanovenia potom možno ďalej vyvodit', že aj komplementár ručí za záväzky spoločnosti, ktoré vznikli pred zánikom jeho účasti ako komplementára a ďalej tiež to, že aj komplementár, ktorý pristúpil do komanditnej spoločnosti ručí za záväzky spoločnosti vzniknuté pred jeho pristúpením a ďalej tiež to, že pri obnovení účasti komplementára v komanditnej spoločnosti sa obnovuje i jeho ručenie a tento spoločník ručí aj za záväzky, ktoré vznikli pred obnovením jeho účasti v spoločnosti.

O konkrétnom rozsahu ručenia komanditistu bude podrobnejšie pojednané nižšie vzhľadom na to, že v súlade s ustanovením § 93 ods. 2 Obch. z. sa na právne postavenie komanditistov použijú primerané ustanovenia Obchodného zákonníka o spoločnosti s ručením obmedzeným. V Obchodnom zákonníku, konkrétne v ustanovení § 101 ods. 2 je obsiahnutá špeciálna úprava ručenia komanditistu za záväzky spoločnosti zo zmlúv, ktoré komanditista uzavrel v mene komanditnej spoločnosti bez splnomocnenia. Za takéto záväzky komanditista ručí v rovnakom rozsahu ako komplementár. Toto ručenie je však obmedzené len na záväzky z uzavretých zmlúv, za ostatné záväzky komanditnej spoločnosti, ktoré prevzal komanditista v mene tejto spoločnosti bez splnomocnenia, ručí komanditista štandardne, t.j. do výšky nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri.

Aj komanditista môže ručiť za záväzky komanditnej spoločnosti v rovnakom rozsahu ako komplementár a to v prípade, ak obchodné meno komanditnej spoločnosti obsahuje aj meno komanditistu.

### **3.1.3. Ručenie spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným za záväzky spoločnosti**

Spoločníci spoločnosti s ručením obmedzeným (a v súlade s ustanovením § 93 Obch. z. aj komanditisti komanditnej spoločnosti) ručia za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Táto základná úprava ručenia spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným má stimulovať spoločníkov k čo najskoršiemu splácaniu svojich

vkладov, pretože pri úplnom splatení vkladov, pri úplnom splnení vkladovej povinnosti zaniká ručiteľská povinnosť spoločníkov. Stimulácia však zrejme nie je dostatočne účinná, prípadne rozhodnutie spoločníkov nebrať na seba vysoké vkladové povinnosti má iné dôvody, pretože realita je taká, že značná časť spoločností s ručením obmedzeným vrátane tých, ktoré majú pomerne široký a kapitálovo náročný predmet podnikania má základné imanie na dolnej hranici zákonom stanovenej výšky, pričom vklady spoločníkov sú taktiež na dolnej hranici zákonom stanovenej minimálnej výšky.

Na druhej strane takáto úprava ručenia neobmedzuje spoločníkov v prijímaní záväzkov na čo najvyššie vklady do spoločnosti zodpovedajúce požiadavkám vyplývajúcim z podnikateľského zámeru spoločnosti. Splnenie vkladovej povinnosti však neznamena, že by sa spoločníkovi nemohla v tej istej spoločnosti obnoviť ručiteľská povinnosť. K obnoveniu ručiteľskej povinnosti spoločníka dochádza vždy pri zvýšení základného imania spoločnosti, avšak len v prípade, že spoločník pri zvýšení základného imania prevezme záväzkov na nový vklad do spoločnosti. Záväzkov na nový vklad môže spoločník prevziať len v pomere zodpovedajúcom jeho doterajšiemu vkladu a to len v lehote určenej spoločenskou zmluvou, inak do jedného mesiaca od prijatia rozhodnutia valného zhromaždenia o zvýšení základného imania. Spoločník musí časť svojej vkladovej povinnosti v prípade, ak do spoločnosti vkladá peňažný vklad splatiť pred vznikom spoločnosti a to vo výške 30%, to znamená, že takýto spoločník bude pri vzniku spoločnosti ručiť za záväzky spoločnosti do výšky 70% svojho vkladu. Vkladovú povinnosť si musí spoločník splniť za podmienok a v lehote ustanovenej v Obchodnom zákonníku najneskôr však do piatich rokov od vzniku spoločnosti alebo od jeho vstupu do spoločnosti, prípadne od prevzatia záväzku na nový vklad. Spoločník sa tak môže v krajnom prípade „zbaviť“ svojej ručiteľskej povinnosti za pomerne dlhý čas. Takéto tolerovanie plnenia vkladovej povinnosti jej rozložením na dlhšie časové obdobie však nie je prípustné pri zakladaní jednoosobovej spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá môže byť zaregistrovaná v obchodnom registri, len ak je v plnej výške splatené jej základné imanie a teda spoločník jednoosobovej spoločnosti už pri vzniku spoločnosti neručí za záväzky spoločnosti.

Nič však nebráni tomu, aby spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným si v predstihu teda skôr než mu to vyplýva zo spoločenskej zmluvy splnil svoju vkladovú povinnosť, spoločník môže teda voliť rýchlejšie tempo plnenia vkladovej povinnosti. Rýchlejšie splácanie vkladu môže byť motivované snahou vyhnúť sa plneniu ručiteľskej povinnosti napr.: v prípade, ak spoločnosť bude realizovať rizikovejšie podnikateľské aktivity, prípadne vtedy, ak má spoločník záujem na dosiahnutí čo najvyššieho podielu na zisku, pretože podiel na zisku sa určuje podľa pomeru splatených vkladov.

Reálnosť hrozby plnenia ručiteľskej povinnosti do výšky nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri môže byť znížená napr.: dojednaním príplatkovej povinnosti, pričom z príplatku budú hradené straty spoločnosti, či určením dostatočnej výšky rezervného fondu spoločnosti.

Určenie rozsahu ručiteľskej povinnosti spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným podľa údajov o plnení vkladovej povinnosti zapísaných v obchodnom registri je ustanovené v záujme veriteľov. Veritelia spoločnosti sa majú možnosť kedykoľvek presvedčiť nahliadnutím do obchodného registra, aký je rozsah ručenia spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným. Obchodný register je prístupný na internete a preto informácia o aktuálnom rozsahu ručenia spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným je ľahko dostupná.

Spoločnosť s ručením obmedzeným patrí medzi kapitálové spoločnosti, presnejšie povedané v konštrukcii tejto spoločnosti prevládajú prvky kapitálovej spoločnosti. Spoločníci tejto spoločnosti sa môžu zúčastňovať na spoločnosti len svojím vkladom, môžu sa zúčastňovať na rozhodovaní o záležitostiach spoločnosti len na valnom zhromaždení spoločnosti a teda nemusia sa podieľať na bežnom obchodnom vedení spoločnosti a nemusia byť ani oprávnení konať v mene spoločnosti právne úkony ako jej štatutárny orgán, či ako členovia takéhoto orgánu.

Spoločníci spoločnosti s ručením obmedzeným teda nemusia mať konkrétnu predstavu o rozsahu záväzkov spoločnosti, o všetkých rizikách hospodárenia spoločnosti, o aktuálnej hospodárskej situácii spoločnosti, či o predpokladanom vývoji hospodárskej situácie spoločnosti. Z uvedeného možno vyvodit', že nie je adekvátne, aby spoločníci tejto spoločnosti ručili za záväzky spoločnosti neobmedzene.

Spoločníci spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorí si plnia vkladovú povinnosť (čím dochádza k znižovaniu ich ručiteľskej povinnosti) si túto povinnosť plnia voči spoločnosti, platia peňažný vklad, či splátku peňažného vkladu do pokladne spoločnosti, avšak veritelia o tejto skutočnosti (t.j. že spoločník splatil ďalšiu splátku svojho vkladu) nie sú informovaní. Veritelia sa o splatení ďalšie splátky vkladu spoločníka (spoločníkov) dozvedia až z výpisu z obchodného registra. Konatelia spoločnosti, preto musia čo najskôr podať návrh na zápis vkladu do obchodného registra. Ak konatelia spoločnosti túto povinnosť nesplnia, bude spoločník povinný plniť ručiteľskú povinnosť v takom rozsahu, aká je výška jeho nesplateného vkladu podľa zápisu v obchodnom registri. To čo spoločník plní za spoločnosť z titulu ručenia sa mu započítava na splatenie jeho vkladu. V prípade, ak spoločník splatil už svoj vklad, avšak plnil za spoločnosť z dôvodu, že splnenie jeho vkladovej povinnosti nebolo zaznamenané v obchodnom registri, môže požadovať náhradu od spoločnosti a ak by nemohol dosiahnuť náhradu od spoločnosti, môže požadovať



náhradu od každého z ostatných spoločníkov a to v takom rozsahu, v akom sa svojím vkladom podieľa na základnom imaní spoločnosti (§ 106 Obch. z.). skutočnosť, že spoločník plnil svoju ručiteľskú povinnosť a zaplatil za spoločnosť ako za dlžníka veriteľovi neznižuje automaticky rozsah ručiteľskej povinnosti spoločníka. Rozsah ručiteľskej povinnosti sa zníži až po zápise započítania plnenia ručiteľskej povinnosti na splatenie vkladu spoločníka v obchodnom registri. Aj v tomto prípade totiž zákon chráni dobromyselného veriteľa, ktorý dôveruje v správnosť zápisu v obchodnom registri.

### **3.2. Ručenie spoločníkov za záväzky spoločnosti na majetok, ktorej bol vyhlásený konkurz**

Vyhlásenie konkurzu na majetok akejkoľvek spoločnosti má za následok vznik ručiteľskej povinnosti spoločníkov, za záväzky spoločnosti do výšky, v ktorej veritelia, ktorí včas prihlásili svoje pohľadávky, neboli uspokojení v konkurznom konaní. Takáto úprava ručiteľskej povinnosti má chrániť veriteľov, ktorí ak by neboli uspokojení v konkurznom konaní mohli uspokojiť svoje pohľadávky z majetku spoločníkov v rámci plnenia ručiteľskej povinnosti spoločníkov. Takáto úprava by zrejme poskytovala väčšiu šancu na uspokojenie veriteľov, pretože podľa tohto ustanovenia, by výška ručiteľskej povinnosti spoločníkov bola obmedzená výškou neuspokojených pohľadávok veriteľov. Uvedené ustanovenie je však interpretované tak, že ručenie spoločníkov nemôže byť ani v tomto prípade vyššie ako je stanovené pri jednotlivých právnych formách spoločností, pretože toto ustanovenie len určuje, za ktoré záväzky a voči, ktorým veriteľom spoločníci ručia<sup>13</sup>. Najmä v prípade spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným a akcionárov akciových spoločností, ktorí nepôsobia v orgánoch týchto spoločností a teda nemôžu reálne ovplyvniť výsledky hospodárenia týchto spoločností, je takáto úprava ručenia neprimerane prísna.

### **3.3. Ručenie spoločníkov za záväzky spoločnosti po zániku spoločnosti**

Po zániku obchodnej spoločnosti – t.j. po jej výmaze z obchodného registra – ručia spoločníci obchodnej spoločnosti za jej záväzky do výšky svojho podielu na likvidačnom zostatku, avšak najmenej v rozsahu, v ktorom za záväzky spoločnosti ručili za jej trvania. Spoločníci sa pri splnení tejto ručiteľskej povinnosti vyrovnávajú medzi sebou tým istým spôsobom, ako pri

<sup>13</sup> Takýto názor prezentuje napr.: M. Ďurica v publikácii: J. Suchoža a kol., *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy – komentár*, Eurounion, 2003.



ručení za trvania spoločnosti. Pri tejto úprave ručenia spoločníkov nie je rozhodujúca výška podielu, ktorý pripadá na spoločníka z rozdelenia likvidačného zostatku spoločnosti, ale výška skutočne prijatého podielu na likvidačnom zostatku<sup>14</sup>.

### 3.4. Iné prípady ručenia spoločníkov

Do tejto kategórie možno zaradiť napríklad ručenie spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý previedol obchodný podiel v spoločnosti na nadobúdateľa. Spoločník, ktorý previedol svoj obchodný podiel (prevodca) ručí spoločnosti za to, že nadobúdateľ splatí vklad do spoločnosti (ustanovenie § 115 ods. 3 Obch. z.).

Poznajúc vývoj právnej úpravy a platnej právnej úpravy inštitútu ručenia spoločníkov obchodných spoločností možno konštatovať nasledovné:

a) úprava inštitútu ručenia sa vyznačuje vysokou stabilitou, keďže nebola novelizovaná ani v starších obchodných zákonníkoch a ani v súčasnom Obchodnom zákonníku;

b) úprava ručenia spoločníkov je typom zákonného osobného ručenia majetkom a má kogentný charakter;

c) právna úprava inštitútu ručenia spoločníkov nebola zahrnutá do procesu aproximácie nášho práva k právu Európskej únie.

## 4. Vznik a zánik ručenia

Ručiteľská povinnosť spoločníkov za záväzky spoločnosti vzniká:

– v okamihu vzniku spoločnosti – spravidla dňom zápisu spoločnosti do obchodného registra;

– dňom pristúpenia spoločníka do spoločnosti – v prípade spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti a komplementára komanditnej spoločnosti;

– v okamihu nadobudnutia obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným nadobúdateľom na základe zmluvy o prevode obchodného podielu,

– prijatím záväzku na nový vklad pri zvýšení základného imania spoločníkom v spoločnosti s ručením obmedzeným a komanditistom v komanditnej spoločnosti.

<sup>14</sup> Na túto skutočnosť poukazuje M. Majeríkova v publikácii: O. Ovečková a kol., *Obchodný zákonník – komentár*, Iura Edition, Bratislava 1995.

Ručiteľská povinnosť pretrváva aj po zániku účasti spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti či komplementára komanditnej spoločnosti za záväzky, ktoré vznikli do zániku ich účasti v spoločnosti.

Ručiteľská povinnosť zaniká úplným splatením vkladu spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným a splatením vkladu komanditistu v komanditnej spoločnosti. Ručiteľská povinnosť spoločníkov teda nezaniká zánikom obchodnej spoločnosti, ktorý nastáva jej vymazaním z obchodného registra, ale ani splnením ručiteľskej povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti či komplementárom komanditnej spoločnosti. Ručiteľská povinnosť spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným nemusí taktiež zaniknúť ak aj po splnení ručiteľskej povinnosti zostane ešte nesplatený vklad v určitej výške, pretože ako už bolo uvedené plnenie ručiteľskej povinnosti sa započítava na splnenie vkladovej povinnosti.

## 5. Rozsah ručenia

Spoločníci obchodných spoločností ručia rovnako všetkým svojím majetkom. Rozdielny je len rozsah ručenia, ktorý je pri obmedzenom ručení daný výškou nesplateného vkladu spoločníka zapísanou v obchodnom registri, či bez obmedzenia, t.j. všetkým majetkom ako je to pri osobných spoločnostiach.

## 6. Tendencia vývoja právnej úpravy ručenia spoločníkov obchodných spoločností

Právna úprava ručenia v obchodných spoločnostiach by sa mala orientovať na posilnenie pozície veriteľov obchodných spoločností a na rozšírenie ručiteľskej povinnosti na tie osoby, ktoré záväzky spoločností dojednávajú, či prijímajú, teda najmä na štatutárne orgány, resp. na členov týchto orgánov a eventuálne aj na dozorné orgány a ich členov. Myslím si, že nie je namieste rozširovať ručiteľskú povinnosť spoločníkov kapitálových spoločností, ktorí nepôsobia v štatutárnych orgánoch a dozorných orgánoch týchto spoločností, pretože títo spoločníci nemôžu ovplyvniť prijímanie záväzkov obchodných spoločností. Spoločníci obchodných spoločností by mali ručiť za záväzky obchodných spoločností v rozsahom v akom môžu ovplyvniť prijímanie záväzkov obchodných spoločností, za ktoré majú ručiť. Do istej miery v protiklade s týmto tvrdením sa javí sprísnenie ručenia spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným zakotvené v právnej úprave platnej

v Českej republike v roku 2002. V zmysle ustanovenia § 106 ods. 2 Obchodného zákonníka Českej republiky spoločníci ručia spoločne a nerozdielne za záväzky spoločnosti do výšky súhrnu nesplatených častí vkladov všetkých spoločníkov podľa stavu zápisu v obchodnom registri. Ručenie spoločníkov zanikne zápisom splatenia všetkých vkladov do obchodného registra. Zákon však ide ešte ďalej a uvádza, že zaplatením ktorémukol'vek z veriteľ'ov ručenie nezaniká, ani sa neznižuje jeho rozsah. Spoločník má podľa tejto úpravy právo na to, aby to čo plnil za spoločnosť z dôvodu ručenia, mu bolo započítané na splatenie jeho vkladu a ak to nie je možné, môže spoločník požadovať náhradu od spoločnosti. Ak by nemohol túto náhradu dosiahnuť, môže požadovať náhradu od spoločníka, ktorého vklad nebol splatený, inak od každého od spoločníkov v rozsahu jeho účasti na základnom kapitále spoločnosti. Podľa môjho názoru je takéto sprísnenie ručenia spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným neodôvodnené, najmä z pohľadu tých spoločníkov, ktorí nepôsobia v orgánoch spoločnosti a ktorí nedisponujú takými prostriedkami, ktorými by vedeli donútiť iných spoločníkov ku plneniu ich vkladovej povinnosti. Takáto úprava by mohla viesť k demotivácii spoločníkov pri prijímaní záväzkov na vyššie vklady do spoločnosti. Spoločnosť, ktorá nie je primerane kapitálovo vybavená predstavuje často rizikovejší subjekt z hľadiska schopnosti plniť záväzky a teda u spoločníkov takejto spoločnosti sa môže zvýšiť riziko plnenia ich ručiteľ'skej povinnosti. Pri ručení osôb, ktoré pôsobia v orgánoch kapitálových spoločností je na mieste ohraničiť ich ručenie, len na záväzky spoločnosti, ktoré vznikli v období ich pôsobenia v týchto orgánoch a konštruovať toto ručenie ako solidárne, týkajúce sa všetkých členov orgánov spoločnosti.

Ján Husár

## THE LIABILITY OF THE BUSINESS COMPANIES MEMBERS ACCORDING SLOVAK LAW

The liability institute of the business companies' members is very important in the conditions of the Central and Eastern European countries' transformation economies because it represents one of the significant factors which persons consider in the process of business company formation within the implementation of the particular business project. In the light of the business companies' members, the liability of the members should correspond to their conception that in the case of the business failure of the company, which they might be involved in like members, their private property remains unaffected or may be affected only in a minimal range. These reasons – besides others – led to the situation that from the beginning of the transformation process in the early 90-ties the limited liability companies

have become the dominant form of the business companies in the Central and Eastern European countries. The members' conceptions about the minimalization or nullity of the liability obligations are confronted with the interests of the creditors and to minimize the risk of the business relations with these companies is possible by the extensive and accessible liability of these members. The state stands by the creditors' side and the state performs the position of the stability guarantor and ensures the transparency of the business environment by tighten up – also along with – the liability obligations of the business companies' members, possibly other subjects, who make decisions about the business steps in the business companies and about their implementation. The liability institute of the members is also significant for the business companies themselves because the company, which members are the site guarantees for its obligations, has higher chance to succeed in the competition with other business subjects in the battle for the customers. The form of the business companies' members' liability institute modifies the solutions in the case of the conflicts of the interests of the business companies' members, the creditors of these companies, as well as the companies themselves.

The modification of the liability institute is a traditional part of the particular form of the business companies' legal regulations. The article number XXXVII/1875 of the Hungarian Commercial Code originally modified the legal regulations of the business companies' members on Slovakia territory. This legal regulation was valid in Slovakia until the year 1950.

The current legal regulation of the business companies' members' liability is contained in the Act number 513/1991 Zb. – Commercial Code as amended. Presently valid Commercial Code in Slovakia was accepted in the time of Czech and Slovak Federative Republic existence, but after the separation of the common republic the legal regulations modified the liability institute of the business companies' members that have become different in each of these countries.

The legal regulation of the business companies' members can be systematically divided into four categories:

- 1) the liability of the members for the companies' obligations in which is the subject also a member,
- 2) the liability of the members for the companies' property on which the bankruptcy was announced (§ 56 section 6),
- 3) the liability of the members for the companies' obligations after the dissolution of the company (§ 56 section 7),
- 4) other cases of the liability.

According to a valid legal regulation we can differentiate between a non-limited liability and a limited liability of the business companies' members. The non-limited liability of the business companies' members applies within the personal companies' members by the members of the general partnership and by the acting members of the limited liability partnership. The non-limited liability is formulated in the legal regulation by the expressions: "the members bear joint and several liability for the obligations (debts) of the partnership with all their property" (§ 76 Commercial Code). This liability of the members is limited by the fact that the natural or legal person might be a non-limited member only in one company. The range of the unpaid contribution of the particular member limits the limited liability of the members. The member is liable for the companies' obligations with his whole property only up to the range of unpaid contribution as recorded in the Commercial Registry. With the limited liability, the number of the companies within which the natural or legal person might be a member, is not given.

The legal regulation of the business companies' members liability is relatively stable and mostly within the regulation of the liability of the members in the personal companies. The liability regulation of the capital companies' members is affected by the European normative requirements in the company law and also by the business community requirements for the



decrease of the business risk and for the higher transparency in a business activity of the capital companies. In the legal regulation of the business companies' members liability, the empowered security of the creditors should be asserted and the extension of the guarantees obligation for these subjects, who arranged and also accepted the companies' obligations, mostly for the statutory bodies, eventually for the control bodies, should be asserted as well. The guarantee obligation of the capital companies' members, who are not a part of the statutory bodies or control bodies of these companies, should not be extended, because these members can not objectively affect the acceptance of the obligations of the business company. Another extension of the guarantee obligation of the capital companies' members could lead, for instance, to members' demotivation by the acceptance of the obligations, which are higher than contribution they have put in the company. The company, which has not got the sufficient capital for its business, might represent the subject of the risk in the light of the ability to carry out the obligations and then the members of this company have higher possibility of the guarantee obligation execution.

## 1. Wprowadzenie

Spółka partnerska jest jednym z dwóch nowych typów spółek osobowych wprowadzonych do polskiego porządku prawnego przez kodeks spółek handlowych<sup>1</sup>. Jakkolwiek za formę prawa spółki zostało przewidziane wyłącznie dla określonych grup zawodowych, czterolletni okres obowiązywania k.s.h. wskazuje, iż spółka ta ma z żywymi przejęciami ze strony uczestników obrotu gospodarczego<sup>2</sup>. Należy podkreślić, iż upowszechnienie spółki partnerskiej jest przede wszystkim spowodowane wprowadzeniem szczególnych reguł odpowiedzialności partnerów za jej zobowiązania, mających zminimalizować ryzyko związane z wykonywaniem wolnego zawodu. Korzystając z okazji, jaka jest wydanie opracowania poświęconego prawu spółek Słowacji i Polski, felieton jest zatem przedstawianym wpływom zagadnień związanych z zasadami odpowiedzialności za zobowiązania spółki partnerskiej.

## 2. Ogólna charakterystyka spółki partnerskiej

Zgodnie z treścią art. 86 § 1 k.s.h. spółka partnerska jest spółką osobową, utworzoną przez wspólników (partnerów) w celu wykonywania wolnego zawodu w spółce prowadzącej przedsiębiorstwo pod własną firmą<sup>3</sup>. Należy

<sup>1</sup> Jak wskazuje M. Adamowicz do 31 grudnia 2002 r. w Polsce utworzono 418 spółek partnerskich. Por. M. Adamowicz, *Spółka partnerska*, Warszawa 2004, s. 12.

<sup>2</sup> Zgodnie z treścią art. 86 § 2 k.s.h. spółka partnerska może być utworzona w celu wykonywania nie tylko jednego wolnego zawodu. Dopuszczalność tworzenia interdyscyplinarnych spółek partnerskich dozwala jednak ograniczona z uwagi na treść podstawowych ustaw